

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT
 Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Cluj
 Editura Tipo MC, Oradea-2020

Cartea Mea e și a Ta! ISSN 2734-6889 -ISSN-L 2734 - 6889

**Ștefan cel Mare, printre cei mai puternici domnitori ai Europei.
 O carte schimbă paradigma istoriografică**

Dr. Ionuț TENE

Istoricul Liviu Cîmpeanu, cu cartea "Cruciadă împotriva lui Ștefan cel Mare. Codrii Cosminului 1497" (Editura Humanitas, 2022) schimbă paradigma interpretării domniei lui Ștefan cel Mare. Istoricul, cu studii serioase la Universitatea "Babeș-Bolyai", percepe epoca lui Ștefan cel Mare într-o altă ecuație, mult diferită de istoriografia tradițională sau cea din perioada comunistă. Ștefan cel Mare nu a fost doar un "atlet al lui Hristos", cum l-a numit Papa de la Roma sau cronicile occidentale, dar și un personaj complex, comprehensiv și complicat, care își modula alianțele politice conform intereselor Țării Moldovei. Războiul cu turcii l-a dus doar 13 ani din lunga sa domnie, când a și câștigat celebra bătălie de la Podul Înalt – Vaslui, unde cu circa 30.000 oșteni a zdrobit o armată de turci de peste o sută de mii de gazii și ienicierii. Victoria din 10 ianuarie 1475 este descrisă în manieră romanească, cu un Ștefan cel Mare, care a pălit la auzul strigătului "Alahu Akbar" din piepturilorcelor peste o sută de mii de turci. Un boier moldovean s-a pus în genunchi când l-a văzut pe domn că pălește la strigătul de luptă turcesc și i-a spus că boierii sunt gata să moară pentru el și Moldova. Atunci, Ștefan cel Mare și-a revenit și a atacat printr-o manevră înșelătoare și a zdrobit oastea turcească. Ceața a fost și un noroc pentru Ștefan, pentru că mica oaste moldovenească nu a văzut câtă "frunză și iarbă" sunt turcii, doar strigătul de luptă i-a speriat, însă doar pentru puțin timp. Istoricul reușește să creioneze un Ștefan cel Mare, ca personaj principal pe scena internațională din Europa. El a știut bine să negocieze și să se bată cu cele mai puternice imperii și regate ale epocii. L-a bătut pe Regele maghiar Matei Corvin la Baia în 1467, pe Mahomed Cuceritorul la Vaslui și Războieni (înfrângerea a devenit de fapt o victorie la sfârșitul campaniei), precum și pe Ioan Albert al Poloniei în Codrii Cosminului la 1497. Atacurile surpriză erau specialitatea lui Ștefan cel Mare. Domnul moldovean s-a certat cu Matei Corvin, dar a știut să facă pace și alianță cu acesta când interesele Moldovei au primat. La fel a procedat și cu sultanii imperiului otoman. A pupat papucul sultanului, dar a făcut-o ca țara sa să nu fie ocupată de leșii lui Jan Olbracht. I-a bătut pe tătarii de pe Volga dar a făcut și alianțe cu cei din Crimeia ca să zdrobească pe leși la Liov. Ștefan cel Mare a pierdut Cetatea Albă și Chilia, deci ieșirea la mare, pentru care a suferit enorm. Mereu a încercat să recupereze cetățile prin diplomație și luptă. I-a jurat regelui polonez jurământ de credință la Colomeea în 1485, dar când leșii l-au trădat și nu l-au ajutat să recupereze cetățile de la Marea Neagră și Dunăre s-a aliat cu Matei Corvin, tătarii și turcii lui Baiazaid al II-lea zdrobindu-l pe regale polonez și pe aliații săi, îmbrăcați în armură completă, ai Ordinului Teutonic. În cadrul invaziei poloneze Ștefan cel Mare a zdrobit trei armate: a regelui polonez Jan Olbracht, a Ordinului Cavalerilor Teutoni și a ducelui de Mazovia. Victoria moldovenilor de la Codrii Cosminului stă la loc de cinste în paginile manualelor de școală ne spune istoricul Liviu Cîmpeanu. "Azi știm cu totii cum taranii din oastea lui Ștefan cel Mare au taiat copacii și i-au doborât asupra armatei de cavaleri în armuri grele a regelui Ioan Albert. Cum apoi locul a fost arat cu trufașii nobili poloni prinși în jug. Inca o victorie a marelui voievod asupra unui vecin mai mare și mai puternic!" Dumbrava Roșie există și azi, nu este doar o mostră a literaturii noastre romantice. Ștefan cel Mare a avut cel mai bun serviciu de spionaj din epocă. Spionii săi valahi erau mereu văzuți de polonezi în jurul taberei regale din zona Liov sau Rusia Roșie. Ștefan a știut tot timpul orice mișcare a lui Jan Olbracht. A primit și sprijinul țarului rus de la Moscova, căsătorit cu fiica sa.

Medievistul Liviu Cîmpeanu descoperă în anul 2012 celebra Arhivă Secretă de Stat a Moștenirii Culturale Prusace (din Berlin-Dahlem) manuscrisele lui Liborius Nacker, secretarul general al Ordinului

Teuton, cuprinzand Jurnalul de campanie al cavalerilor teutoni care l-au insotit pe regele polon. Acest document esențial rămăsese necunoscut istoricilor noștri. Ar fi interesant să se studieze și arhivele de la Moscova care ar aduce multe surprize. Jurnalul este o piatră de hotar în cercetarea epocii lui Ștefan cel Mare. Volumul explică, pentru un public mai larg, nu doar campania din 1497 și bătălia decisivă, ci și întregul șir de evenimente, pornind chiar dinainte de domnia lui Ștefan, care a condus la această luptă într-un amplu tablou dramatic al Evului Mediu târziu din această parte a Europei. Pe lângă Jurnalul lui Liborius Nacker, analiza se bazează pe izvoare moldovenești, muntene, polone, otomane, ungare, occidentale, din care reiese urzeala de relații politice și militare din Europa răsăriteană a secolului al xv-lea. Aceste documente inedite aduse de istoric ne arată un Ștefan cel Mare, ca unul dintre cei mai puternici domnitori, duci și regi ai Europei acelor vremuri. Ștefan cel Mare s-a bazat pe armata sa de boieri, curteni, husari, aliații transilvăneni și trupe puține de mercenari. Autorul demitizează concepția istoriografiei comuniste privind amata de țărani. Doar boierii, curtenii și slugile lor veneau la oaste. Țăranii dependenți nu erau chemați decât foarte rar la oaste și atunci doar ca trupe auxiliare, de aprovizionare, curățare a câmpurilor de morți și susținere din spate a armatei nobiliare. În general, în evul mediu trupele de mercenari erau cele mai competitive armate, ca și astăzi se pare. Ștefan cel Mare nu a avut bani pentru trupe de mercenari dar și-a creat din boierime și curteni, dar și din trupele aliate transilvănene, o armată de profesioniști care a zdrobit marea armată regală poloneză. Regele Jan Olbracht a mobilizat nobilimea poloneză care nu mai fusese mobilizată de prin 1475 și deci nu era bine încheată sau organizată. Defetismul nobililor leși și lipsa de experiență și-a spus cuvântul, armata poloneză fiind distrusă în bătălia de la Codrîi Cosminului. Ștefan cel Mare a știut să practice și un război psihologic, ucigând, tăind capul și zbind cu sabia prizonierii polonezi, fapt ce a făcut ca nobilii leși să tremure la propriu de frică pe teritoriul Moldovei. Polonezii nu au reușit să ocupe cetatea Sucevei, de altfel Moldova avea o rețea de cetăți puternice la nivel occidental. Ștefan l-a lăsat pe regele maghiar să negocieze armistițiul cu polonezii, pe care l-a recunoscut, dar pe furiș și-a dus armata în Codrîi Cosminului și a doborât copacii pe nobilii leși, obligați să se întoarcă pe același drum. Cititorul va fi uimit să afle că la Codrîi Cosminului, alături de armata profesionistă a lui Ștefan cel Mare, au luptat trupe otomane și tătare, într-o alianță care cuprindea și Muntenia, Rusia și Ungaria, iar inamicii săi au fost Polonia, Lituania și Ordinul Teuton. Aceste alianțe se vor menține în anii următori, războiul a continuat până la moartea voievodului Moldovei. Regele polonez s-a retras înfrânt și bolnav de ură la Liov. Ștefan cel Mare atacă curajos Pocuția, cu aliații săi, cucerind-o. Deci Moldova lui Ștefan cel Mare era un voievodat mare și puternic care înpăimânta marile puteri ale epocii. Turcii lui Baiazid al II-lea s-au lăudat cu victoria lui Ștefan cel Mare de la Codrîi Cosminului în toată lumea musulmană. Interpretarea istoriografică a lui Liviu Cîmpeanu despre Ștefan cel Mare, care este bazată pe documente inedite și care se referă mai mult la partea militară și diplomatică a domnitorului, nu neglijează totuși și partea spirituală. După fiecare victorie Ștefan cel Mare ridica o biserică sau mănăstire. După victoria de la Vaslui din 1475 împotriva turcilor, Ștefan cel Mare și armata sa au mers desculți prin zăpadă până la Suceava ca formă de penitență. Ștefan își recompensa boierii prin ospețe bogate și fapte de miluire, cu pământuri oferite sau cadouri. Boierii nu l-au trădat niciodată, nici când Jan Olbracht a încercat să-l cumpere pe Tăutu, comandantul ganizoanei Suceava în timpul asediului din 1497. Cartea istoricului Liviu Cîmpeanu aduce o interpretare nouă, dinamică și modernă asupra istoriei lui Ștefan cel Mare și se constituie într-un reper istoriografic, care continuă pe marii istorici contemporani: Constantin Rezachevici și Ștefan S. Gorovei. Maniera de prezentare depășește viziunea isotriografică a școlii anelor franceze și oferă o deschidere istoriografică interactivă, care scoate în evidență noi trăsături ale lui Ștefan cel Mare și rolul în epocă, într-un mănunchi de alianțe diplomatice în care ctitorul Mănăstirii Putnei a strălucit prin iscusința îmbinării puterii sabiei, diplomației și tăria credinței. E interesant că absolut toate cronicile teutonilor, mazovienilor și polonezilor se refereau la moldoveni ca "români" din țara Moldovei. Poate așa se explică dorința lui Ștefan cel Mare de a își impune domnul său în Țara Românească. Cronicarii contemporani polonezi, germani, lituanieni, maghiari erau conștienți că "valahii" din Moldova erau același popor cu valahii din Muntenia. Prin aceste documente inedite, dar și prin cronică secretarului ordinului teuton, reiese personalitatea completă și complexă a lui Ștefan cel Mare, un domnitor "român" care a fost un jucător primordial pe scena internațională a epocii sale, răsplătit de Papa de la Roma cu un trandafir de aur, care a devenit rozeta pusă pe stema Moldovei între coarnele bourului. De remarcat că pe una dintre fetele sale a măritat-o după Bartolomeu Dragffy, voievodul Maramureșului, un nepot al lui Dragoș Vodă descălecătorul. Deci, Ștefan era conștient că, prin căsătoria fiicei sale, își unea destinul familiei cu întemeietoriul Moldovei, voievodul Dragoș. De altfel, Bartolomeu Dragffy l-a sprijinit pe Ștefan cu mult curaj în lupta cu polonezii din 1497.